ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year ..... $2.00 | Canada & Europe:
half year ..... 1.00 | per year $3.00
single copy .... .03 | half year 1.50

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік ...... $2.00 | Канада і Европа:
на пів року 1.00 | на рік $3.00
поод. число .03 | на пів року 1.50

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк 15-го вересня 1914. Ч. 49. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Tuesday, September 15, 1914. N. 49.

ВІДВОРОТ НІМЦІВ У ФРАНЦІЇ НА ЦІЛІЙ ЛІНІЇ.

Німці облягають кріпость Верден і здобувають кілька фортів.

Австрійські війска приступають на захід від Львова до офензиви.

По побіді у Східних Прусах переходять Німці російську границю.

Війна з Росією.

в Галичині:

ПОБІДА МОСКАЛІВ В ГАЛИЧИНІ?

Вашінгтон, 13. вересня. — Російське посольство в Злучених Державах оголосило відомости, які надійшли з Петрограду. Російський посол заявив, що вони походять від головного ґенерального штабу.

„Битва коло Краснина і Томашова покінчилась цілковитою побідою російського війска над Австрійцями й Німцями. Австрійці подали ся назад через ріку Сян. Російські війска віднесли рівнож великі успіхи на терені війни в Галичині між Равою руською а рікою Дністром. Страти Австрійців дуже великі. 200 офіцирів і 30.000 Австрійців взято до неволі. Крім сего забрано богато гармат і амуніції. Близших вістий про дальшу побіду покищо ще нема.

Деякі російські телеґрами подають число Австрійців, взятих у неволю, 200.000. Очевидно, що тота родя поголоски є зовсім неправдоподібні.

ПЕТРОГРАДСЬКІ БРЕХНІ.

Вашінґтон, 12. вересня. — Австрійський посол Думба оголосив слідуючу телеграму з Відня:

„Нова битва розпочалась недалеко міста Львова. Москалі ширять неправдиві вісти про великі побіди над Австрійцями, щоби лише заохотити Французів до дальшої боротьби. Австрійці полонили понад 20.000 Москалів, які є уміщені в гарнізонах на Угорщині. Російські вісти про велику побіду коло Львова є зовсім безпідставні і ложні.

„Місто Львів не було ніколи укріплене і Москалі заняли його без найменьшого опору".

Брехні Москалів перейшли вже значно брехні Англійців і Французів. Коли Французи й Англійці хвалять ся великими побідами над Німцями, зазначуючи лише що Німці подають ся назад, то Москалі до кождої видуманої побіди над Австрійцями додають стало кількадесять тисяч полонених і кількасот забраних гармат. Колиб всі побіди Москалів, про які вони доносили, були дійсно правдиві, то ціла австрійська армія не мала вже ніодного жовніра і ніодної гармати. А тимчасом Москалі, занявши вже кількадесять видуманих фортів у східній Галичині, зайшли ледви до Львова, але звідси не зробили ані одного кроку наперед.

АВСТРІЙЦІ ПРИСТУПАЮТЬ ДО ОФЕНЗИВИ.

Берлін (бездр. телеґр.) 12. вересня. — З Відня наспіла урядова відомість, що австрійські війска на захід від міста Львова приступили до офензиви (нападу). По девятидневній битві, в якій по російській стороні бере участь 500.000 армія з 2.000 гармат і 1.500 машинових ґверів, наступив цілковитий зворот в користь Австрійців.

в Польськім Королівстві:

МОСКАЛІ ДОНОСЯТЬ ПРО ВЕЛИКУ ПОБІДУ ПІД ТОМАШОВОМ.

Лондон, 13. вересня. — З Петрограду надійшла урядова вість про велику рішаючу побіду Москалів під Томашовом в Галичині. Москалі заняли сильно укріплене місто Томашів, беручи в полон 30.000 Австрійців і богато гармат. Австрійці утікають в найбільшім неладі на полудне в напрямі Ярослава.

Нова московська брехня. Про побіди під Томашовом доносять Москалі вже від місяця. Томашів лежить в російській Польщі. Москалі, щоби надати своїй побіді більшу вартість, (коли вони взагалі яку побіду віднесли), зробили з російського місточка нову австрійську кріпость і перенесли її до Галичини. Отсе є найліпший доказ, яку вартість мають московські урядові вісти.

МОСКАЛІ ОЦІНЮЮТЬ СИЛУ АВСТРІЙСЬКОЇ АРМІЇ В РОСІЙСЬКІЙ ПОЛЬЩІ НА 1.000.000.

Петроград, 13. вересня. — Ціла сила австрійських війск, які беруть участь в битві на боєвій лінії Люблин-Томашів (в російській Польщі), складаєть ся зі 40 дивізій піхоти і 11 дивізій кінниці та числить около 1.000.000 людий і 2.500 гармат. З того близько 600.000 находить ся коло Замостя і Томашова. Праве крило армії в силі 200 баталіонів находить ся в Галичині, а ліве крило коло міста Радом в Польськім Королівстві. Се послідне складаєть ся з кільканайцяти дивізій австрійських і німецьких.

Так представляє воєнне положенє російський урядовий рапорт. З того ясно виходить, що вісти з Петрограду про облогу Перемишля, загроженє Кракова і Бресляв були зовсім ложні.

Головна боєва лінія в Галичині остає все ще незмінена. Вона тягнеть ся від ріки Дністра, йде на захід від міста Львова, відтак через Раву руську до російської границі. Битва коло Томашова і Люблина ще нерішена.

у Східних Прусах:

НІМЦІ ПЕРЕХОДЯТЬ РОСІЙСЬКУ ГРАНИЦЮ НА ПОЛУДНЕ ВІД СХІДНИХ ПРУС.

Берлін (бездр. телеґр.), 12. вересня. — Армія ген. Гінденбурґа, яка віднесла нову сьвітлу побіду над Москалями в полудневих Східних Прусах, перейшла російську границю коло Мишинця і Хожелі та посуваєть ся в напрямі Варшави від півночи. Москалі хотіли здержати похід німецького війска і вислали против него 22. корпус. Москалі з великими стратами були приневолені подати ся назад, полишаючи богато убитих і ранених та значне число гармат.

Армія Ґен. Гінденбурґа є тасама, яка перед тижнем побила Москалів під Аленштайн, забравши около 100.000 армію до неволі. Тепер вона, побивши знова Москалів, перейшла до Польського Королівства і грозить Варшаві від півночи.

Війна з Францією.

БИТВА НАД РІКОЮ МАРН.

Лондон, 12. вересня. — З Парижа надійшли вісти про кріваву битву над рікою Марн.

„Підчас відвороту через ріку Марн понесли Німці великі страти. Хоч Німці були помучені, треба було здобувати кождий крок з великим зусилєм. Колиж надійшла на поміч 7 французька армія, перевага перехилила ся небаром на сторону Французів. Мимо сильного огню французької артилерії удало ся Німцям переправити через ріку Марн. Англійські війска не брали ніякої участи в тій битві. Силу цілого французького й англійського війска обчисляють на 1.600.000.

АНГЛІЙЦІ ВЗЯЛИ У НЕВОЛЮ 6.000 НІМЦІВ.

Лондон, 12. вересня. — З Парижа доносять, що 1. і 2. дивізія англійської кінниці при помочи французької артилерії відтяла великий відділ німецького війска від головної армії у віддаленю 60 миль на північний схід від Парижа. Англійці полонили 6.000 Німців і забрали 36 гармат і машинових карабінів. Німецьке війско є виголодніле і здеморалізоване. Страти союзників є великі, але в порівнаню до страт Німців значно меньші.

Є се одинока побіда над Німцями, про яку доносять французькі й англійські телеґрами за час цілотижневої боротьби. Французи все хвалять ся, що німецькі війска є виголоднілі і знеохочені до боротьби, підчас коли Французи і їх союзники бють ся дуже хоробро та з великим запалом.

НІМЦІ ОБЛЯГАЮТЬ ФРАНЦУСЬКУ КРІПОСТЬ ВЕРДЕН.

Вашінгтон, 12. вересня. — Німецьке посольство одержало з Берліна урядову телеграму слідуючого змісту:

„З головної військової кватири доносять, що німецька армія під проводом німецького наслідника престола здобула кілька полудневo-західних фортів кріпости Верден. Прочі форти находять ся під сильним огнем тяжких німецьких гармат.

„В однім зі здобутих фортів уладив німецький наслідник престола кватиру головного штабу своєї армії".

Отже мимо вістий про великі успіхи і побіди французької армії, якими від тижня є переповнені всі англійські часописи, найсильнійші французькі кріпости падуть скоро одна за другою. Перед кількома днями здобули Німці кріпость Мобеж, беручи в неволю 40.000 Французів враз з 400 гарматами, а тепер знова години кріпости Верден є вже почислені.

ФРАНЦУСЬКИЙ УРЯДОВИЙ РАПОРТ ПРО ПОБІДУ НАД НІМЦЯМИ.

Париж, 13. вересня. — Начальний вожд французьких і союзних війск оголосив слідуючий урядовий комунікат:

„Битва, яка тривала беустанно через цілих 5 днів, покінчилась повною побідою Французів над Німцями здовж цілої боєвої лінії. Відворот першої, другої і третої німецької армії (на нашім лівім крилі і в центрі) відбуваєть ся зі щораз більшим поспіхом. Четверта німецька армія на північ від місцевостий: Вітрі і Сермез подала ся рівнож назад.

„Німці полишають богато ранених і полонених, як рівнож чимало возів з воєнними матеріялами й амуніцією. Наші війска мають нагоду переконати ся, яких зусиль і средств уживають Німці, щоби лише охоронити себе в часі відвороту.

„Приступленє до офензиви запевнило нам цілковиту побіду. Всі офіцири і жовніри виповнили вповні мій розказ. Всі вони заслужили ся для добра вітчини.

Жофр".

Так представляє воєнне положенє послідний французький урядовий рапорт, який появив ся в суботу рано. Рапорт не подає ніяких близших відомостий ані щодо числа убитих ані щодо становищ, які заняли тепер французькі війска.

Ціла німецька сила у Франції складаєть ся зі 7-ох головних армій. В рапорті є згадка лише про чотири німецькі армії. Між иншими нема найменьшої вістя про армію німецького наслідника престола, яка находить ся на полудне від кріпости Верден.

З того всього однак можна пізнати, що відворот Німців відбуваєть ся у великім порядку, та що Французам досі не удало ся переломати німецької боєвої лінії. Відворот німецьких війск міг наступити з ріжних причин. Одні воєнні знатоки подають яко причину се, що Німці, висилаючи значну часть свого війска против Росії, мусїли скоротити довгу боєву лінію і подають ся назад в напрямі своєї границі, щоби заняти тепер оборонне становище здовж сильно укріпленої лінії фортифікаційної. Инші знова припускають, що Німці нарочно подають ся назад, щоби відтак з цілою силою ударити на Французів і звести з ними битву на місци знанім і вже з гори до сего призначенім.

Дотеперішний побідний похід у Франції приніс Німцям їм пожадані користи. Майже всі кріпости Французів лежать в руїнах. Коли крім сего візьметь ся під увагу, що Німці нікoли не мали наміру займати французькі землі на свою власність, то дальша офензива Німців у Франції могла принести їм лише шкоду, бо німецькі армії чимраз більше віддалювали би ся від границі, а тимсамим довіз живности й амуніції був би щораз більше утруднений.

Займаючи тепер оборонне становище против Французів, звернуть Німці цілу свою силу на схід против Росії.

НІМЦІ СТЯГАЮТЬ ВОЄННИЙ ПОДАТОК У ФРАНЦУСЬКИХ МІСТАХ.

Париж, 13. вересня. — Німці наложили на всі заняті ними міста у Франції воєнний податок. Між иншими заплатило місто Ліль $1.400.000, Амієн $400.000 і т. п. Про инші надужитя Німців нема жадних вістий.

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕНЄ

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З РОСІЄЮ:

Після послідних донесень з Відня і Берліна наступив на воєннім терені в Галичині зворот в користь Австрійців. Австрійські війска, які до тепер займали оборонне становище, приступили до офензиви. На се вказує нова битва, яка ведеть ся недалеко на захід від міста Львова.

Рівнож показало ся, що вісти з Росії про великі побіди Москалів, про десятки тисяч полонених Австрійців є зовсім неправдиві.

В Польськім Королівстві Москалі знова хвалять ся великими побідами над Австрійцями коло Томашова, Красника і Люблина. Однак подібно, як всі попередні вісти з Петрограду були лише видумкою і мрією російського ґенерального штабу, таксамо й тії послідні вісти не заслугують на віродостойність.

У Східних Прусах Німці побили Москалів над російською границею і війшли до Польського Королівства в напрямі Варшави.

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З ФРАНЦІЄЮ:

Цілотижнева битва у Франції перехилила побіду на сторону Франції і її союзників. Німці розпочали відворот на цілій боєвій лінії, яка тягнула ся від Парижа аж до швайцарської границі. Центр німецької армії на полудне від міста Шальон ставить найсильнійший опір і подаєть ся дуже поволи назад. Найдальше уступило праве крило німецької армії. Воно находить ся тепер коло міста Ремс і Соасон.

Мала скількість полонених, як се виказують навіть урядові французькі вісти, сьвідчать, що відворот німецької армії відбуваєть ся в як найліпшім порядку. Тому і ціль і причини сего відвороту покищо загадочні. Найблизші дні принесуть доперва розвязку. Або Німці подають ся назад, щоби в догіднім місци звести рішаючу битву, або, ослаблені через висланє війск против Росії, займуть оборонне становище здовж пограничної оборонної лінії.

До УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА у Злучених Державах!

Переживаємо тепер велику хвилю, яка може бути переломовою в житю цілої Европи, а зокрема в житю 40-міліонового українського народа.

Теперішна війна в Европі може довести до повного перевороту в европейських державах: може довести до основної їх перебудови: може дати почин, що народи, котрі стогнали доси в тяжкій неволі будуть покликані до нового, самостійного, державного житя. Можуть повстати по війні нові національні держави, між ними й Україна.

Самостійна українська держава — се мрія кождого сьвідомого Українця. Кождий з нас бажав собі здійснення сеї мрії і вірив у нього, але се здійснене було таке далеке.

* * *

Терпів наш нарід польську неволю під Австрією, мадярську неволю під Угорщиною, але найтяжшу неволю терпів під царською Росією, бо там царі і їх уряди від 260 літ гнобили 35-міліоновий український нарід та стреміли до того, аби його цілком знищити яко націю, а заграбивши його рідну мову та убивши в нім сьвідомість народної окремішности, — віддати сей свободолюбивий нарід, давнійший від московського — на поталу тому північному грабіжникови разом з урожайними землями та великими земними скарбами України.

І вже царський уряд та всї московські загорільці і наші яничари співали „вічную память" славному українському родови, а над широкими степами „де кров Ляха, Татарина морем червоніла", розпостер був ангел смерти свої чорні крила.

Ту тяжку неволю наш нарід глибоко відчував та оплакував долю України в народних думах і піснях. Не диво, що в тих піснях український нарід співав, що московська неволя гірша неволї турецької, неволї бісурменської.

Але в останних кількох десятках літ Українцї, пробуджені великим Шевченком, кинули сльози, а взяли ся до діла. Взяли ся кувати народну сьвідомість, сю твердиню, о яку можуть розбити ся всї затії царської Московщини, що стремлять до знищення України.

* * *

І злякали ся сеї твердинї цар, його уряд і всї слуги та посіпаки; злякали ся, бо найбільше фортів сеї ворожої йому української твердинї є не під його панованєм, не під його кнутом, але в Австрії, де завдяки конституції Українцї вспіли їх побудувати.

І коли цар збирав війська проти Австрії, то не з ворожнечі до дому Габсбургів, котрий російські царі нераз боронили: не в обороні Сербії, яка була для Росії тільки тоді добра, коли їй служила, а позатим Росія за неї не дбала, — але проти українських фортів в Австрії.

Росія вибрала ся знищити українську народну сьвідомість і все те, що вона здвигнула на нашій землі в Австрії.

Війна Росії — се війна за Україну. Се не є жадна тайна і з тим не криють ся анї російський уряд анї його посіпаки.

Царський уряд і його посіпаки, а также і всї ми Українцї розуміємо добре, що Росія здобуває тепер в Галичинї і на Буковинї форти українські.

Царський посіпака і найбільший ворог українського народа граф Володимир Бобрінський торік заповів, що Росія поти не буде спокійна, поки не застромить побідного трикольорового прапора на Карпатах.

Тепер вже, як доносять вісти з Росії, цар іменував того Бобринського губернатором занятої частини Галичини з осідком у Львові. Може вже він голосити, що сповнило ся його віщованє, але до повної побіди ще далеко. Хто знає, чи не лишить ся в Карпатах тільки самий російський прапор, а війско з графом Бобринським втече далеко на схід аж поза Днїпро і Дон.

Все те нинї ще тільки загадка...

* * *

Проти варварської Росії станула Австро-Угорщина й Німеччина. Не за волю України пішли вони битись, але за свої інтереси, бо в їх інтересї лежить, щоби ослабити свою суперницю Росію. Осягнути се можуть в той спосіб, що відірвуть від Росії Україну і Польщу. Але по неволї борють ся ті держави і за нашу волю, бо коли зломлять силу варварської Росії, то тимсамим освободять наш нарід.

Ми Українцї, де би ми не жили, не маємо причини бути приятелями анї Австрії анї її союзницї Німеччини, бо в Австрії мимо того, що там конституція, терпів наш нарід з ласки Габсбургів польську неволю, але в теперішну хвилю так обставини зложили ся, що ми мусимо станути по сторонї Австрії, бо сьміло можемо сказати, що побіда Австрії — се наша побіда, а невдача Австрії се наша невдача.

Коли Росія буде побита, може прийти або повне визволенє України, або бодай внутрішний перестрій Росії, який дав би свободу всім її народам, отже й українському.

Ми не є ворогами московського народа, лише московської неволї, а усунене сеї неволї було би добром також і для московського народа. Отже ми бажаємо йому тільки тоїсамої волї, що й собі.

Колиж би російська держава побідила, то се було би великим нещастєм для всїх її народів, бо неволя, в якій тепер вони стогнуть, ще побільшила би ся. А найбільше потерпів би на тім український нарід, бо держава Росія знищила би всї його національні здобутки, які осягнув в конституційній Австрії.

З уваги на те желаємо Росії погрому і розпаду: за Переяславський договір зломаний царями, за Полтаву, за гетьманів наших понижених, за зруйноване Запорожської Січи; за кости козацькі, на яких побудовано Петербург; за скована душі — рідної нашої мови; за Сибір і тюрми; за сльози жінок і дїтий українських... За сотни літ знущань, літ неволі...

Желаємо побіди конституційній Австрії й Німеччинї над варварською самодержавною Росією. Може доля судила, що ті держави заплатять українському народови волею за те, що він грудьми своїх синів хоронив довгі віки західну культуру перед татарським і турецьким заливом...

* * *

Там, далеко, за морем, на наших землях вже проливає свою кров півтора міліона українського цьвіту. Поклинкано синів України під оружє — брата на брата. Поклинкано їх бити ся за чужу справу. Але може їх кров даремно не буде пролита; може з неї виросте воля України. Може в 100-літні роковини уродин великого Шевченка сповнить ся його віщованє. Дух Тараса кличе синів його Вітчини:

. . . . . . Вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте помянути
Не злим тихим словом!

І може здійснять ся пророчі слова Кобзаря. Може ще в ювилейнім роцї Шевченка підуть на його могилу помянути його — вольні сини України.

Вірмо у визволенє України! Вірмо, бо дух Шевченка до нас кличе його безсмертним словом.

Вірмо, бо кличе до України і живий ще Іван Франко:

Прийде час і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольнім колї,
Труснеш Кавказ, впережеш ся Бескидом,
Покотиш Чорним Морем гомін волї
І глянеш як хазяїн домовитий
По своїй хатї і по своїм полї.

* * *

Чогож Українська Народна Рада відзиває ся нинї до Вас, Братя Українцї у Злучених Державах?

Не кличемо Вас: До зброї! — але до иншої помочи рідній Вітчинї. Не поможемо оружєм, то поможімо иншим ділом!

Се діло — се твір нашої працї — гріш. Кождий з нас мусить віддати, кілько може, на народний жертвенник, для помочи Вітчинї в таку важну хвилю.

Мусимо для помочи Вітчини утворити

ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ!

Сею помочию займеть ся Українська Народна Рада яко представниця загалу Українців у Злучених Державах, а буде її треба може навіть дуже скоро.

Війна може скінчити ся в короткім часї, а можуть зачати ся мирові переговори і то власне на землї Вашінгтона. В танім випадку Українська Народна Рада може і повинна віддати нашій Вітчинї як найбільшу поміч. Її обовязком буде скликати віча, наради, видавати книжки для поінформованя про українську справу та приготовити меморіял на мировий конгрес.

На все те треба гроший, гроший і ще раз гроший і то від нїкого иншого, тільки від нас самих.

* * *

Без огляду на те, як війна скінчить ся, ті заходи У. Н. Ради у Злучених Державах є конечні і треба до них скоро взяти ся. Крім того У. Н. Рада може зібраними грішми підпомогти найнещасливійші родини в старім краю по війнї, або українські організації на російській Україні, коли би там по війнї вибухла революція і треба було скорої помочи.

В кождім разї наша загально-народна політична організація на вільній американській землї мусить мати як найскорше і як найбільші фонди і сподіває ся, що жаден сьвідомий Українець-патріот не відмовить своєї жертви.

* * *

Кінчимо отсими словами Івана Франка:

Чи побіди довго ждати?
Ждати — довго! То й не жди-ж!
Нинї вчи ся побіждати,
Завтра певно побідиш.
Таж не даром цьвіт розцвив ся!
Чейже буде з цьвіту плід!?
Таж не даром пробудив ся
Український жвавий рід.
Таж не даром іскри грають
У очах тих молодих!
Чей нові мечі засяють
У правицях у тверди!?
Довго нас недоля жерла,
Доси нас наруга жре;
Та ми крикнім:
Ще не вмерла,
Ще не вмерла і не вмре!

В Бофало, дня 10. вересня, 1914.

ЗА УКРАЇНСЬКУ НАРОДНУ РАДУ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ:

Дмитро Капітула, Семен Ядловський, Алексій Шаршонь, Михайло Угорчак, Осип Стеткевич, Володимир Лотоцький, Богдан Дуткевич, Андрій Савка, Дмитро Андрейко, Василь Гришко.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РАДА.

Загальнонародна політична організація Українців у Злучених Державах.

Перед кількома тижнями писали ми, що старий головний уряд Р. Н. Союза дав почин до основаня загально-народної політичної організації Українців у Злучених Державах під назвою Українська Народна Рада.

Головний уряд Р. Н. Союза утворив був покищо тимчасовий комітет, до якого крім екзекутивного комітету Р. Н. Союза увійшли: п. Осип Стеткевич, редактор „Свободи", п. Володимир Лотоцький і п. Богдан Дуткевич, співредактори „Свободи" та п. Андрій Савка, завідатель „Свободи". Сей тимчасовий комітет радив над способом введеня в житє У. Н. Ради та займав ся висилкою книжок в англійській мові про українську справу до англійських і німецьких часописий в Америці, з листами, в яких пояснено ціль сих видавництв.

Справу основаня У. Н. Ради порішено дня 10. с. м. на XIII. головній конвенції Р. Н. Союза, а властиво тепер вже Українського Народного Союза.

По рефераті п. Володимира Лотоцького, співредактора „Свободи", постановлено приступити до основаня політичної організації У. Н. Ради, яка обіймала би цілий загал Українців у Злучених Державах без ріжниці партійної або станової.

Українська Народна Рада має займати ся:

1) справами політичними;
2) просьвітними;
3) шкільними;
4) церковно-народними;
5) економічними.

Зокрема щодо політичних справ, ізза яких головно покликано до житя У. Н. Раду, треба зазначити, що обсяг діяльности буде обіймати:

а) внутрішні справи, як: полагоджуванє непорозумінь між українськими організаціями, між сторонництвами, поодинокими станами (у нас передівсім стан робітничий і духовний);

б) репрезентація на зверх; значить, коли треба порушити українські справи перед американськими властями; перед представниками чужих держав (амбасадорами, консулями); перед чужою пресою; перед організаціями чужих народів і т. д.

в) зносини зі старим краєм; значить з Українцями з Галичини і Буковини в Австрії та з Угорщини, а також з російської України. Доси наші братя зі старого краю не мали властиво до кого віднести ся у Злучених Державах в українських загальнонародних справах, бо крім запомогових організацій тут инших Українцї не мають (про просьвітні і товариські в поодиноких містах не згадуємо, бо се організації місцеві). Сїй недостачі зарадить власне У. Н. Рада і ми віттепер будемо мати свою загальнонародну організацію як і всї инші народи у Злучених Державах.

* * *

На внесенє кількох делєгатів конвенції вибрано з рамени У. Н. Союза до управи У. Н. Ради 10-тьох членів, а саме згаданих 8-ох з тимчасового комітету і п. Дмитра Андрейка, урядника Просьвітної Комісії та п. Василя Гришка зі Скрентону, Па.

Сї члени управи У. Н. Ради мають право доповнити її до відповідного числа новими членами споміж членів У. Н. Союза, неприсутних на конвенції та споза членів У. Н. Союза так, щоби та політична організація дійсно була загальнонародною.

Коли вже буде повна У. Н. Рада, ухвалить вона собі статут та постарає ся о заінкорпорованє. Тоді видасть вона відозву до загалу Українців у Злучених Державах, щоби вступали до У. Н. Ради яко звичайні члени. Будуть вони платити річні вкладки, які будуть головним жерелом доходу організації.

* * *

Покищо найважнїйша задача жде Українську Народну Раду вже в найблизшій будучности. Ходить о поміч нашим братям в старім краю по війнї. На сю ціль мусимо передівсїм зібрати як най-

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Оплачувати ґазету треба завсіди з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні грошей дістати.

більше гроший, аби конечна потреба, яка певно буде дуже велика, не заскочила нас несподівано.

Тому то не можна було чекати аж до повного уконституованя У. Н. Ради, але вже на конвенції порішено і поручено нововибраній управі У. Н. Ради зачати в тім напрямі акцію. **Поручено їй видати маніфест до всіх Українців у Злучених Державах в справі теперішного політичного положеня в Европі та утвореня**

ФОНДУ ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ

на землі Вашінґтона для помочи нашим братям у старім краю у теперішних змаганях для визволеня українського народа з московської неволі.

Се вже стало ся і нині сей маніфест оголошено в „Свободі". Отже акція зачата, а тепер кождий мусить дати свою помічну руку. Ніхто зі сьвідомих Українців патріотів не сьміє відмовити своєї жертви на **Фонд Визволеня України.**

Складати жертви треба скоро, бо не можемо знати, **коли війна скінчить ся.** Може скінчить ся ще сеї осени і в коротків часі зачнуть ся в Америці мирові переговори. Тоді ми мусимо бути вже готові до потрібної акції, а також мусимо мати готові фонди **на поміч нещасним у старім краю, що найтяжше потерпіли підчас війни** та можливо також і на поміч нашим братям в Росії, коли би там по війні вибухла революція.

Тож спішім ося з жертвами. Даваймо скоро і зі щирою готовостю. Наш нарід знаний зі своєї жертволюбивости на свої народні ціли і Поляки все клали собі нас за примір. **А** коли тепер переживаємо хвилю небувалу, історичну, то ся жертволюбивість повинна бути в десятеро більша. **Не зважаймо на се, що і нам тут не так добре живеть ся, але на се, що наші братя гинуть сотками і тисячами у воєннім огни, а богато вернеть ся до дому калїками, а дома застануть спалені хати і достаток.** Ніхто їм не поможе, як не дадуть їм помочи їх рідні братя зза моря, із Злучених Держав і Канади.

* * *

Першу жертву на ціли Української Народної Ради постановила дати XIII. головна конвенція У. Н. Союза **в сумі 2-ох тисячів долярів.** З того 1.000 дол. на політичну акцію, а 1.000 долярів на поміч раненим: по $500 Українцям з Галичини і з Угорщини.

Делєгати на конвенції зложили по скінченю нарад около 200 долярів добровільних датків на Фонд Визволеня України.

* * *

Жертви на Фонд Визволеня України можна посилати на руки Адміністрації нашої часописи.

Адресувати треба так:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ВІСТИ З XIII. ГОЛОВНОЇ КОНВЕНЦІЇ Р. Н. СОЮЗА.

Подаємо покищо отсї короткі відомости з XIII. головної конвенції Р. Н. Союза в Бофало, Н. Й.:

Конвенція тривала від понеділка, дня 7. с. м. рано до неділї, дня 14. с. м. досьвіта (останнє засїданє тривало цїлу ніч).

Делеґатів було около 400, котрі мали понад 450 голосів.

До президії покликано: п. Теодора Талпаша яко предсїдателя і двох заступників, а о. Валентина Балога вибрано яко технїчного провідника нарад конвенції.

* * *

Найважнійші ухвали конвенції є отсї:

1) Зміна назви орґанїзації на Український Народний Союз. Стало ся се в таку велику хвилю, коли в Европі в морю крови рішасть ся доля України, а також у 100-літний ювилей Шевченка та 20-лїтний ювилей нашої орґанїзації. Склало ся так щасливо, що зміни назви нашого Союза довершено якраз під президією першого члена основателя його п. Талпаша. Мило було п. Талпашеви пережити ту хвилю, в котрій бачив, що та орґанїзація, якої він був першим членом, не лише що виросла до сили майже 21.000 членів, але і до тої сьвідомости, що отверто признасть ся до великого 40-міліонового українського народа. Колись про таку зміну не можна було і мріти, а нині ухвалено її легко і з одушевленем. Хоч були голоси і за тим, щоби задержати стару назву, то мимо того по проголошеню висліду голосованя запанувала в салї велика радість.

2) Зміна статута У. Н. Союза, яка полягає головно у зміні способу плаченя членських вкладок. Доси був рівний розмет для всїх членів. Тепер сей розмет знесено і заведено справедливий спосіб плаченя після лїт. Про сю справу будеть ся нераз писати ширше, а тепер згадаємо тільки коротко, що делеґати на XIII. головну конвенцію зрозуміли як слїд значінє сеї зміни й ухвалили її у сьвідомім переконаню, що роблять добре для орґанїзації і всїх її членів.

Коротко згадаємо також про причини сеї зміни:

а) змусили до сього власти кількох стейтів Злучених Держав, котрі змушують всї розметові орґанїзації до зміни способу плаченя на лїта під загрозою спиненя їх дїяльности або навіть розвязаня орґанїзацій. Котрі орґанїзації в коротким часї сього не зроблять, то їх чекає така доля;

б) змусив до того інтерес орґанїзації, бо за 10 до 20 лїт прийде час, коли велике число членів постаріеть ся і смертельність членів високо зросте. Могло би дійти до того, що і 10 доляровий місячний розмет не покрив би видатків на посмертне. Тоді пропав би і резервовий фонд і члени покинули би орґанїзацію, бо не були би вsilї платити такого розмету анї се їм не оплатило би ся;

в) змусив до того також інтерес членів, котрий, розумієть ся, сходить ся цїлком з інтересом орґанїзації. Але треба тут зокрема піднести: 1) відки молодий член має платити такcамо як старий, коли він може від старого кілька разів довше жити?! 2) Що за користь старим членам з того, що тепер платять малий розмет, коли сей розмет не вcилї забезпечити на будуче істнованя орґанїзації?! Що їм з того, що тепер платять малий розмет, коли розметова система може довести орґанїзацію до руїни і їх посмертне може пропасти?! **Отже, чи не лїпше платити більше після лїт, але притім мати певність, що їх посмертне не пропаде?!** Треба знати, що жадна розметова орґанїзація не дає забезпеченя на будуче.

3) Зміна орґанїзації Просьвітної Комісії. Перше, хоч платив на неї Союз, то члени його тільки тоді могли користати, коли платили окремі вкладки, такcамо як і не-члени. Тепер же всї члени У. Н. Союза без окремих вкладок будуть також членами Просьвітної Комісії та будуть одержувати її видавництва.

* * *

XIII. головна конвенція У. Н. Союза вибрала такий уряд:

Дмитро Капітула, предсїдатель	278	голосів
Іван Ваверчак, містопредсїдатель	244	„
Марія Білик, містопредсїдателька	211	„
Михайло Угорчак, рекорд. секретар	256	„
Семен Ядловський, фінас. секретар	399	„
Алексей Шаршонь, касіер	268	голосів
Андрій Савка, завід. друк. „Свободи"	436	„
Осип Стеткевич, редактор „Свободи"	279	„
о. Валентин Балог, предс. контр. ком.	390	„
Василь Левчик, член контр. ком.	187	„
Юліян Павчак, член контр. ком.	185	„
Іван Глова, радний	343	„
Андрій Стефанович, радний	272	„
Василь Гришко, радний	257	„
Никола Ваверчак, радний	256	„
Теодор Талпаш, радний	239	„
Степан Мельник, радний	164	„

Урядниками „Просьвітної Комісії" вибрані:

о. Володимир Сполітакевич,
Дмитро Андрейко,
Володимир Лотоцький.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА ПЕРЕД ЕВРОПОЮ.

Львівський укр. дневник „Дїло" містить в ч. 8732. з 17. серпня с. р. таку допись з Відня:

Від кількох днів є тут голова Головної Української Ради д-р Кость Левицький, котрий приїхав сюди, щоби полагодити цїлий ряд справ, які стоять в звязку з теперішним політичним положенєм і ролею українського громадянства серед політичних відносин.

Як голова українського парляментарного клюбу скликав д-р Кость Левицький засїданє присутних у Відни членів клюбу, щоб обговорити теперішнє положенє й ухвалити плян дїяльности української парляментарної репрезентації. На сім засїданю по основнім обговореню справи вибрано спеціяльну комісію, зложену з послів д-ра Евгена Олесницького і д-ра Евгена Левицького, якій поручено постійне заступництво української справи в Відни. Ся комісія має з одної сторони стояти в контактї з Головною Українською Радою у Львові і українською акцією в краю, з другої має заступати українську справу перед мірodaтними кругами в Відни і вести на віденськім ґрунтї потрібну акцію в імени українського народу.

Решта українських послів, які доси пробували в Відня, вертає згідно з директивою Головної Української Ради до краю, щоби свої звязки з своїми виборчими округами, свій вплив на народні маси кинути на вагу теперішних подій.

Зі справ, які були предметом заходів нашого заступництва на віденськім терені, треба згадати про справу орґанїзації й технїчного заосмотреня (виеквіпованя) Українських Січових Стрільців. В сїй справі останні перешкоди, які ще істнували, усунено, і все полагоджено так, щоб Українські Січові Стрільцї могли як найшвидше стати в боєвій готовости.

Коли мова про орґанїзацію суспільности в звязку з війною, то окрему увагу треба звернути на потребу орґанїзації місцевих горожанських ґвардій в цїли береженя внутрішного ладу. На сю справу звернено вже увагу по всїх більших містах монархії і скрізь роблять ся приготованя до таких горожанських орґанїзацій. Так прим. в Заґребі вже утворено товариство горожан для удержуваня супокою й порядку та охорони свободи й маєтку горожан, такі товариства мають бути утворені й по инших містах монархії.

В звязи з нашою акцією звернено у Відни з поважної сторони нашому представництву увагу, що було би вказане, щоби й українські горожани, особливо в столици краю, в стариннім городї галицько-руських князів, як також в инших більших містах української частини краю потворили такі горожанські орґанїзації.

Взагалї українська справа, що вже й перед вибухом теперішної війни що раз більше займала уми політиків, які зрозуміли, що сьвітова могучість Росії опираєть ся на Україні і з утратою України та могучість упала би, — тепер є предметом загального заінтересованя. Всї віденські дневники нотують що дня звістки про акцію Головної Української Ради у Львові, про поступ орґанїзації Українських Січових Стрільців, докладно реферують статї і заклики „Дїла", подають відомости про воєнний настрій українських народних мас в Австрії і про вигляди війни за Україну на українській території, поневоленій Росією.

В сїй справі влучно завважує „Ді Цайт", заповідаючи, що також російська Україна підійметь ся проти Росії і за австро-угорською монархією: „Коли тут поки-що успіхи не такі як в Польськім Королївстві, то се поясниться ся зовсім просто тим, що Україна тепер залита російським військом і населенє знаходить ся під терором властий, які послугують ся всїми відомими російськими способами. Одначе можна певно ждати, що розвиток подій швидко піде в тім напрямі, що Українці мати-муть змогу дати вислів своїй волї визволеня з під російського пановання".

На особливу увагу заслугує також голос такого на весь сьвіт поважного дневника як „Франкфуртер Цайтунґ". Сей дневник містить інформаційну статю п. н. „Ді Украіне", в якій на вступі зазначує: „Відомість, що Головна Рада у Львові видала відозву з покликом до боротьби проти царизму, звертає увагу на найважнійше з національних питань Европи".

А представивши стан України, її значінє для держави, акцію російського правительства в цїли знищеня українства не тільки в Росії, але і в Австрії „Франкфуртер Цайтунґ" кінчить свої виводи: „Коли австрійській армії вдасть ся заняти поважну часть України, поневоленє їх національности певно заженe Українців в обійми їх освободителя".

АНГЛІЯ І АВСТРІЯ.

Секретар „Українського Комітету" в Лондонї, один з активних приятелів України в Анґлії, прислав нам отсю статейку, котру подаємо нашим читачам.

Ред.

Коли я з моїми приятелями, звиджуючи Галичину, проводив два приємні місяці в сїм краю, я ледво думав, що війна між Росією і Австрією така близька. Вона прийшла і як оден муж відповіли Українцї на поклик до зброї і тепер вже борять ся. Вони битимуть ся, я певний, як нарід, що не має нічого до страченя, а до здобутя — все. Вони бють ся за свою честь, за саме житє! Вони бють ся, аби зберегти свою свободу і поширити її на своїх угнетених братів в Росії.

В сей траґічний час, нехай Українцї не думають зле про Анґлію. Анґлійське правительство проголосило нерозумну війну Австрії, а се значить, що підчас сеї війни Анґлія не подасть жадної помочи й Українї. Се правда, але я питаю ся кождого Українця, що жив в Анґлії: „Чи анґлійський нарід є проти Австрії і за Росією?" Нї! Тисяч разів нї! Ся війна є проти бажань і почувань міліонів анґлійських горожан.

Три члени кабінету є найлїпші і найчеснїйші люде — Морлей, Борнс, Тревелян, воліли зрезиґнувати, анїж бути моральними співвиновниками проголошеня війни Анґлії на корисць варварської Росії і горячим соромом наповняють ся серця тисячів Анґлійців на факт проголошеня війни Австрії. Се ганьба для Анґлії, що ми проливаємо кров наших жовнірів за справу Сербії і Росії. В імени „Українського Комітету" в Лондонї в імени всїх анґлійських приятелів свободи, я прошу вибачення перед усїма моїми українськими приятелями за факт, що наше правительство рішило стати по сторонї, що не має рацї. Ми хотїли би бути на иншій сторонї, бити ся проти Росії.

Що-до мене особисто, я робити-му, що лежить в моїх силах і, коли се буде можливе, піду до Злуч. Держав Америки на службу та спробую й там щось зробити для української нації. Колиб се не було можливим, то в кождім разі зроблю в Лондонї що лиш зможу, аби приготовити громадську думку на той день, коли війна мине і зберетъ ся мирова конференція, котра — я сподію ся — прилучить міліони російських Українців до їх братів в Галичинї.

Джордж Рафалович.

В РОСІЇ І НА РОСІЙСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Що робило ся в Росії протягом минулих двох тижнів, перед виповідженєм війни і безпосередно по тім, про се можемо більше догадуватись, як щось певного подати. Всяке получене почтове і телєґрафічне перерване, часописий російських не маємо і єдиним жерелом інформаційним про події і настрої в Росії під теперішну хвилю є оповіданє осіб, що підчас мобілїзації встигли повернути з Росії. На жаль оповіданя сї не завше дістають ся на сторінки преси.

Виповідженє війни застало Росію не приготованою і безсильною внутрішними заворушенями та противоєнним настроєм широких мас населеня. Отсе загальне положенє найшло свій вислів навіть в престольній промові царя в думі і державній радї, яка начинала ся з зазначеня про внутрішні непокої.

В безсильній злобі російське правительство, як се завше в таких випадках буває, оголошуючи загальну мобілїзацію урядило проти Нїмців, Жидів і Українців погроми, називаючи їх патріотичними воєнними манїфестаціями, брутальною силою здушувало робітничі заворушеня, филя яких від Баку, Петербурга і Москви докочувала ся на Україну перед самою війною.

Оголошенє мобілїзації і запровадженє воєнного стану вдержало на якийсь час революційне робітництво від виступів, але почали ся заворушеня серед резервістів, які, річ зрозуміла, держать ся в тайнї.

Вся поступова преса перестала очевидно виходити, навіть кадетську „Рѣчь" було припинено і тільки за особистою відвічальністю Мілюкова, дозволено видавати часопись під иншою назвою.

Революційні орґанїзації мають тепер податний ґрунт для роботи, але ся робота, подібно як підчас російсько-японської війни, обявить ся по першій невдачі російської армії на поли війни, а що лише невдачі ждуть російську армію — в сїм нема сумніву.

На Кавказї вже почалась революція. Глухі чутки ходять про революційні заворушеня в Одесї, Катеринославі, Киіві. А коли їх нема ще, та напевно будуть. Будуть длятого, що в сих містах відбувались „патріотичні" погроми і манїфестації. А вслїд за виступами орґанїзованої поліцією сотнї з конечностию слїдувати муть революційні виступи суспільности. Так було все, не може бути инакше тепер.

Нема сумніву, що найбільші спустошеня наробило тепер царське правительство серед Українців. Пресцїнь гаслом воєнним Росії є — йти на визволенє „прикарпатських" „русских" і инших Славян з нїмецької, „мазепинської", австрійської і всякої иншої неволї. Хто в Росії признасть ся до Українців, той є ворог Росії і спільник Австрії, спільник галицьких „мазепинців".

Але підземеле революційне спосібне сховати те, що потрібне для революції, коли вона обєктивно конечна. Відносить ся се одинаково до загально-російської революції і до українського визвольного руху. На Україні російській від ряду лїт працює кілька українських революційних орґанїзацій, як українська Народна Партія, Українська соціял-демократична робітнича партія (ранїше РУП.). Партія українських соціялістів революціонерів, Група українських самостійників, Українська соціял-демократична спілка, яка недавно обєднала ся з Українською соціял-демократичною партією, Союз визволеня України і пр.

Робота сих партий полишила в масах свій слїд, підготовила ґрунт, на якому, при сприяючих загальних обставинах, може вирости бажаний плїд.

АРЕШТОВАНЯ МОСКВОФІЛІВ В ГАЛИЧИНІ.

Виборцї посла Маркова. Урядово доносять, що в нападї російського війска на Сокаль співдїлали москвофільські селяни з околиць Сокаля. Порозуміли ся вони з російськими війсками, давали їм ріжні знаки за помічю хоруговок і сьвітляних знаків. Коли зібране в Сокали війско опустило місто, йдучи на инші визначені йому постерунки, селяни дали про се знати Росіянам, котрі в числї двох сотень кінноти впали до міста. Тодї зрадники, на чолї яких стало двох москвофільських сьвящеників, підпалили двірець. Заалярмоване про напад австрійське війско поспішило до Сокаля і віднерло атак російської кінноти, котра понесла значні втрати. Кільканайцять козаків взято до неволї. Війско погасило пожар, який не заподіяв більших шкід.

Виборцї б. посла Глїбовицького. Вчера о 11. годині в ночи прибув на двірець Підзамче поїзд з Золочева, конвойований компанією війска в 50 люда під проводом кадета. Висадилось з него 146 москвофілів арештованих в Залізцях, Золочеві і инших місцевостях золочівського повіта. Були серед них старші й молодші селяни, сьвященик москвофіл з жінкою, був також слїдчий судия зі Золочева Іванусa, (той сам, що під присягою зізнавав сьвідомі брехні на процесї Бендасюка!) На двірци оточив їх війсковий кордон. Прибула поліція і під ескортою війска відпровадила арештованих до Бриґідок. Переважна часть арештованих походить з Залозець, маєтку п. Дадеуша Ценського, голови польської ради народової і орґанїзатора центрального комітету народового.

Бережанщина. В сїм тижни арештовано тут під замітом шпіонажі двох „деятелей батюшок" а то: о. Качалу пароха Лісник і о. Чубатого пароха Жукова. Між народом прямо одушевленє, що позбулись московських запроданців, накинених українській громадї[?] всупереч[?] її волї колаторами.

Бобрецьке старостно позамикало всі читальні ім. Качковського в повіті (які від кількох літ і так „фунґували" лише на папери), познимало їх вивіски, а книжки й папери опечатало. — Арештовані „самиє твйордиє столби абрусєнія": о. В. Глинський, парох Підмонастира, — о. Кармалита, парох Стрілок, — о. Стецев, парох Станковець, — Іван Терлецький з Волошини.

Турчанщина. Арештовані: о. Торковський (Висоцко н.), о. Воляньський (Яблінка н.), о. Янів (Гнила), о. Білас (Либохора), о. Добрянський (Ясениця) з двома синами, о. Гичко і проф. ґімн. Гичко.

Товмаччина. В Олеши арештовано дяка Василя Кухнія, його сина абітуриєнта і академика Семенова. В Брашеві арештовано о. Литвиновича, а в Олешові о. Крижановського зі сином.

Самбір. Арештовані: др. Теодор Кміцікевич зять емер. ґімн. кат. о. Гмитрика, о. Іполит Хиляк директор „Ризниці", Айталь Влашин книговодчик „Ризниці", Іван Мудрий возьний „Ризниці", о. Василь Скоосльський парох в Прусах (був предсідателем суду як чистили лілію Дудикевича), о. Заяць парох з Горожанни великої разом зі сином, Глєбовіцкий судія в Старім Самборі, Киндій надкомісар при секції забудови гірських потоків. — Інтерновані в хаті: радники судові: Конст. Павликів і Хиляк, о. Ґмитрик і др. Цюк. — Кромі сего поарештовано до 40 москвофілів з Турчанского повіта, котрих мають відставити до Самбора. Рівнож увязнений і звісний з коропужського процесу о. Маркил Роставецький з Рімна, що привіз до Коропужа російського посла Стаховича, щоби йому показати нашу „русскую деревню".

Бобреччини. В Ходорові арештовано Данила Фенина, війта і дяка Івана Фенина, о. Павла Филиповського та його двох синів Зеновія і Стаха, паламара Федя Курілця та піддячого Федя Казмирчука. Словом — цілу церковну обслугу і попа.

Чортківщина. Арештовано о. Стефана Кунанця пароха з Коссова і переведено в його домі ревізію, якої вислід є тайною. Його відставили власти до Чорткова, а відтак забрали під суд, мабуть до Станиславова. На його місце поручив деканат душпастирські обовязки приватному сотрудникови з Білобожниці о. Сапрунови Методєєви. Дня 8. серпня с. р. перевели власти ревізію також в о. Калитчука в Расташівці, почім арештували його і віддали до вязниці в Чорткові. В Джурині арештовано управителя народної школи Задорожного. В Чорткові арештовано зелізничого кондуктора Ковбасюка. В Білім коло Чорткова арештовано війта Марчака. В Джурині арештовано також селянина Григорія Ципенду. В Чортківщині говорять також про арештоване адвоката Видрака з Чорткова і о. Білинського з Ласковець.

Броди. В часі свого хвилевого наскоку на Броди російський військовий відділ випустив на волю вязнів з брідських судових арештів — переважно москвофілів, задержаних там для охорони перед можливим шпіонством. Дехто з випущених російським війском „старорусінуф" таки просто з вязниці пустив ся грабити покинуті мешканцями доми і склепи. Помагали москвофілам в сім „занятю" російські вояки.

ЗАЗИВ ДО УГОРСЬКИХ РУСИНІВ.

З Будапешту доносять: Провідник угорських Русинів д-р Стефан Агостон оголосив зазив, в якім з обуренєм відкидає закид, що Русини Угорщини сприяють руссофільським тенденціям. Зі сумного приміру кількох збаламучених годі винувати цілий нарід. Угорські Русини знають дуже добре шанувати добродійства свободи і будуть і дальше як і передтим сповняти свій обовязок супроти короля і держави. („Діло").

ПРЕМІЯ ЗА ЗДОБУТЄ ПЕРШОГО РОСІЙСЬКОГО ПРАПОРА ЖОВНЯРОМ-УКРАЇНЦЕМ.

На руки посла Василька зложив д-р Ернест Кляревіль, ц. к. висший скарбовий радник у міністерстві скарбу, квоту тисяч корон „для того українського вояка, котрий перший добуде російський прапор". („Діло").

ПРИМУСОВЕ ВИДАЛЕНЄ ЦИВІЛЬНОЇ ЛЮДНОСТИ ПІДЧАС ВІЙНИ.

Буває иноді, що в часі війни, в цїли переведеня тактичного пляну або деяких військових операцій, цивільна людність тої або иншої місцевости мусить в певнім часі опустити своє місце замешкання. В цїли урегульовання такого евентуального видаленя цивільної людности і достарченя її потрібних засобів до житя, видано осібне розпорядженє, яке нормує сю справу. На випадок потреби опорожненя якоїсь місцевости з цивільної людности, власть політична, в порозуміню з військовою командою має зробити спис осіб, яких має ся видалити, стверджуючи, до якої праці кожда з тих осіб є придатна і які запаси поживи вона має. При помочи урядів посередництва праці має бути стверджено і подано до загальної відомости число свобідних місць і посад, котрі видалені могли-б заняти. Родинам, які не мають засобів до житя має бути дана можність праці і зарібку. При розділї праці не можна розділяти подружий ані родичів від дітий. Незаможні особи можуть користати з безплатного проїзду зелізницями, пароплавами і т. я. Особи недзібні до жадної праці мають одержувати безплатно вистарчаючу і здорову поживу, відповідно до місцевих відносин, а обовязком урядових лікарів є від часу до часу контролювати якість і поживність потрав. За достарчену громадами поживу правительство звертає відшкодоване в сумі по 1 корон' денно за живленє особи дорослої і 60 сот. за живленє дитини. („Діло").

ПРИВАТНА ПОЧТА В АВСТРІЇ.

З австрійської воєнної пресової кватири доносять урядово: Головна команда армії для Галичини і Буковини зарядила що слідує: Від 20. серпня в полудне аж до дальшого зарядженя, можуть особи приватні надавати приватні листи і пакети в усіх почтових урядах враз з почтою на двірци лише отворені. Забороняє ся живати на пересилках письма або мови, яких не можна сконтролювати, рівнож не можна уживати тайного письма або стенографічних знаків. Пересилки не примінені до вищеозначених приписів, будуть трактовані яко підозрілі. Цілий рух почтовий і телєграфічний стоїть під контролею військовою, котра буде виконуватись уповажненими до того офіцирами і урядниками військовими. Донесеня про якінебудь відносини військові є заборонені. („Діло").

Богдан Лепкий.

З 1905 РОКУ.

(В 1905-ім році по Російсько-японській війні, була, як звісно, велика революція в Росії, в якій брало участь дуже богато Українців. Сей вірш написаний власне з приводу розстріляня Українців підчас сеї революції. До виконаня екзекуції над Українцями призначено тоді також Українців салдатів).

Проклята! Проклята! Проклята!
Та відплата деспота і ката,
Але стократь най буде проклята
Тая куля, та куля з рук брата.
— — — — — — — — —
Вивели його рано, дуже рано,
Ще сонце не вставало,
Щоби злочину того препоганого
Не оглядало.
І поставили його безоружного,
І безборонного, нїби байдужного
Перед дулами царських ґверів.
Війско площу кругом обступило. — —
О, дивіть ся ви. пильно й уважно,
Як він буде за волю вмирати!
Чи погляне смерти в очи відважно,
Чи стрібує від нього втікати,
Чи в чоло куля влучить, чи в груди,
Чи „зьвірі!" до вас кликне, чи „люди!"?
Біля нього товариші вірні,
Що такими остали до смерти.
Бунтарі — а диви, які покірні,
Як трівожно ждуть на прихід смерти!
Їм закрили повіки на віки,
І звязали їм руки на муки,
Він оден дивитись сьміло хоче
Смерти в очи.
Хоче ще раз обняти очами
Рідну землю покриту степами,
І глубокі, гіркі, морські филї,
Так могучі, а прецінь безсилї.
Ті міста і села, як оази,
Що від кнута мруть, мов від зарази.
Хоче ще раз очами обняти
І з тим видом коханим сконати. — —
Може ті, що ґвери підніимають,
І ладують і міряють в груди,
А на приказ власти так чекають,
Як собаки, щоб скочити з буди,
Може прецінь здрігнуть ся і станутъ,
Скажуть' „годі! Сеж брат наш, ми люди!"
Може? Може?...
„Ребята до діла!"
Вже земля на сході спаленіла,
Вже вітрець поранний повіває,
Море будить ся, грає, зітхає.
Поспішайте! Зійде сонце ясно,
Як побачить зжахнеть ся і згасне —
Збруя в гору! — — — — — —
Гук, тріск грому... нічого не видно.
Дим розвіявсь, він стояв заєдно.
І заєдно глядів кудись тужно,
Мов працював вам сердечно і дружно.
Бо ви з роду невольники кнута,
Ваша совість в кайдани закута
Ваша думка послушниця ката,
Ваша доля від Бога проклята! — —
Чож ви стали? Встане сонце ясне,
Як побачить, здрігнеть ся і згасне.
„Раз-два-три! — — — — —
— — — — — Най живе неволя!
Най пропадає правда і любов!"
Холодний труп лежить посеред поля
На білий сніг спливає з серця кров.

* * *

Проклята! Проклята! Проклята!
Та відплата деспота і ката!
Але стократь най буде проклята
Тая куля, та куля з рук брата!

Вячеслав Будзиновський.

НИЩЕНЄ УКРАЇНИ.

Погром Мазепи під Полтавою в 1709 р. був страшним ударом для України. Росія стала ссати Україну під кождим зглядом. Тяжкими податками накладаними на український народ Росія латала свої фінанси. Своїх ґенералів і своїх політиків обдаровувала Росія українськими землями, віддаючи народ сим панам в неволю. Населенє України виснекувала Росія для скріпленя своєї сили воєнної. Козацтво уживано у всіх російських походах воєнних. Так козаків як і некозакуючих селян забирала Росія в салдати, драґуни і т. д. Так війско як і народ уживано до тяжких робіт при копаню каналів, будованю оборонних лїний і фортів, уживано їх за погоничів при арміях (чумаки-погонці) і до всяких инших послуг. Коли російське війско вертало, липало ся звичайно на Україні зимувати і нищило її, живучи коштом українських селян і міщан, живучи рабунком („Москалики, соколики, поїли ви наші волики!").

Росія уживала населеня України до робіт і в воєнних походах не лиш тому, щоби чужим коштом розширити свої границї і укріпити силу держави, але також тому, щоби винищити українське козацтво. Щоби зросійщити Україну, Росія мусїла передовсім винищити козацтво, сю часть української суспільности, котра брала участь в борбі о волю України, котра в інтересі свого власного стану (козацтва) все мусїла обставати за автономією України і котра, мимо хвилевої безсильности, удержувала би традицію автономістичних стремлїнь Українців. Щоби вигубити українське козацтво, уживано їх у всіх походах воєнних, в котрих українською кровю шафовано як водою. Окрім того засуджувано тисячі козаків на смерть, висилаючи їх на тяжкі роботи, до котрих козаки на підставі договора України з російським царем не були обовязані. Роботи „на лїніях" і при копаню каналів знищили більшу силу нашого козацтва ніж всі війни.

Лїніями називано оборонні окопи з кріпостями, які Росія будувала здовж границь. Такі лїнії будовано здовж полуденної границї, для охорони царських земель перед нападами Татарів, Запорожців, Черкесів і инших воєнних племен. Одна така лїнія тягла ся від Царицина над Волгою через Дон, Донець, Днїпро аж до устя Орелї. В часї від 1743 до 1744 і від 1768 до 1774 будовано лїнію кріпостий над рікою Синюхою (часть західної границї між Україною а Запорожем). Сї кріпости мали здержати Запорожців і Гайдамаків від нападів на польську і російську Україну, а також, щоби унеможливити зносини Українців з Запорожцями.

В 1716 р. вислано під Царицин велике війско козацьке з ґенеральним хорунжим Іваном Сулимою сипати лїнію і копати канал для злуки Волги з Донцем. Те саме було в 1717 р. В 1722 під Царицин пішло 10.000 українських козаків. В 1731 р. вислано на лїнійні роботи здовж українсько-запорожської границї між Донцем а Днїпром 20.000 козаків і 10.000 хлопів, разом 30.000 Українців під проводом київського полковника Антона Танького. В 1732 р. вислано на Орелю 20.000 козаків і 10.000 хлопів під прилуцьким полковником Галаганом. В 1733 р. лубенський полковник Данило Апостол повів на роботи над Орелю 20.000 козаків і 20.000 хлопів.

Робітники мусїли іти на лїнію із зброєю і харчами. Окрім того кождий мусїв мати сокиру, лопату, заступ і мішок, котрим носив землю. Кождих 10 людий мусїло мати власного коня або пару волів з возом, а на кождих 50 людий мусїв бути їх власний плуг з волами, плугатирями і погоничами.

Як сї роботи винищили Україну, сьвідчить сам фельдмаршалок Мініх. „Перше — пише він в 1735 р. — Гетьманщина могла вислати в поле 100.000 козаків. Сего року зібрано лише 20.000. З того в кримский похід вислано 16.000. По 300 верствах маршу лишило ся їх тілько 12.730, по більшій части безкінних, або з сухоребрими шкапами. За те Запорожцї, котрі що лиш вернули з під татарського підданьства, добре узброєні і кождий з них прийшов з 2 або й 3 добрими кіньми.

На лїнії ходили Українцї еще в часї війни з Татарами і Турками в 1737—1739 р. Сї лїнійні роботи руйнували також народ, що лишив ся на Україні, бо забирано найлїпших робітників (в піснях: „пшениця не жата!"), а в додатку треба було ще й на лїнію посилати харчі, щоби сї тисячі не вигибли з голоду.

Про роботу українських козаків на ладожськім каналї знаємо, що в 1721 р. пійшло туди під чернигівським полковником Полуботком, лубенським полковником Марковичем і ґенеральним хорунжим І. Сулимою 12.000 козацького війска (Сулима помер в дорозї). В 1722 повів на Ладоґу 12.000 козаків полтавський полковник Іван Черняк. Сї козаки робили о голодї і холодї днем і ночию, навіть в недїлї і сьвята, в додатку з приказу бриґадира Леотієва по зьвірськи биті палками. Козаки страшно хорували, але що недужими ніхто не журив ся, вимирали як мухи, так що в живих не лишала ся навіть трета часть. Плата була дуже мала і не вистарчала на житє, але і сеї не виплачувано їм. Козаки випродували все що мали, щоби лише не згинути з голоду.

В часї походів за Кавказ (1722—1729 за Петра I., Катерини I і Петра II.) в р. 1722 ходило над Каспійське море 10.000 українських козаків. Вони укріпляли форти над рікою Сулаком. В 1724 р. вислано на Сулак дальших 10.000, а в 1725 р. 2.000 козаків з Гетьманщини а 1.000 з Слобідщини. Також в рр. 1726 і 1729 вислано на Кавказ богато нашого народу. Сї походи і роботи коло кріпости над Сулаком страшно винищили наше козацтво. Нищила їх спека, нездоровий воздух, всякі пошести, тяжкі роботи і голод. Козаки домагали ся лїпшої плати, домагали ся щоби їх відіслано до дому, а на їх місце прислано инших (давай батьку переміну), але все те не помагало, бо Росія рішила ся винищити українське козацтво, а такими походами і роботами найлекше можна було їх вигубити.